

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Kopirsov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Narožnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3112

Šola in učiteljstvo

Ze vso dobo po vojni, zlasti pa po izbruhu velike svetovne krize v l. 1929., pretresa človeštvo paničen strah pred bodočnostjo. Naraščajoča brezposelnost in beda, vrsteči se gospodarski polomi, čedalje hušša proletarizacija vseh srednjih in nižjih gospodarskih slojev, omejevanje svetovne trgovine ter mrzlično tekmovanje v avtarktičnem prizadevanju posameznih držav so kot ptiči hudourniki, ki naznanjajo pretečo nevihto. Če vidimo v zvezi z vsemi temi zlohotnimi pojavi še brezuspešne poskuse vseh človekoljubnih pacifistov ter uničevanje milijardnih vsot za oboroževanje, si lahko napravimo slabotno sliko vse strahotne krize, ki ravnokar pretresa gospodarske in moralne temelje sodobnega sveta. Nikjer trdnega oporišča, nikjer varnega pristanišča, kamor bi se zatekel moderni človek ob svojem paničnem begu pred neizprosno usodo. Vse gospodarske in kulturnofilozofske razprave so polne te sodobne ljudske psihoze. Preteča nevarnost ne pušča beguncem niti najmanjšega oddiha, da bi se zbrali in trezno premislili, kaj in kako naj bi se rešilo, kar se še da rešiti. Strah je pač najslabši svetovalec.

Razvoj nas prehiteva. Vse socialne ednice in ustanove se bore za svoj obstanek: gospodarske organizacije so v razsulu in se ne znajdejo še v novem položaju in pri novih nalogah, cerkve se obupno bore proti razkrajajočim silam, ki podirajo njihove vrste, družine se razkrajajo, vse politične ustanove izgubljajo na svoji avtoriteti, države same zapuščajo svoje dosedanje suvereno stališče, dovoljeno jim po stoletni gospodarski prosperiteti in se spuščajo v riskantne poskuse poseganja v narodno gospodarstvo, omejevanje pri tem čedalje bolj vse individualne pobude, ki so privedle v svojih zadnjih posledicah vse gospodarsko življenje na rob propada.

Med ostalimi družabnimi ustanovami, ki preživljajo danes težko krizo, zavzema tudi naše šolstvo in to vse njegove kategorije, od najnižje do najvišje, žalostno odlično mesto. Isti prepad, ki zija danes vsepovsod med človeškim hotenjem in prizadevanjem ter strahotno resničnostjo dejstev, se odpira čimdalje usodnejše tudi med našim šolstvom in istinitim življenjem. Vsi, ki razmišljajo o tem važnem vprašanju, se zavedajo žalostne resnice, da ne more nuditi šola usodni življenjski problematiki današnjih dni ničesar razen goilih besed in zopet besed. Vse osnove, na katerih je slonelo vse gospodarsko in moralno življenje narodov, so se v zadnjih desetletjih bistveno izpremenile. Prav tako so se zrušili temelji, na katerih je bilo zgrajeno naše šolstvo in stvari. Razvoj pa drvi mimo nje, ki moli v sedanost kot eratičen blok iz pretekle dobe — pravi prefekt družabne ustanove, suha veja na drevesu sodobne družbe.

Nič čudnega, če so njeni uspehi pomanjkljivi, če gine zanimanje naroda za šolo in njene potrebe. Vedno pogosteje se oglašajo v javnosti kritični glasovi o nesodobnosti naše šole, in razmerje med žrtvami za vzdrževanje narodnega šolstva, težjimi kakor kdajkoli, ter med dejanskimi uspehi in koristimi postaja iz dneva v dan nesomernejše.

Kljub dobri volji učiteljstva, da bi z obojnim prizadevanjem paraliziralo okostenel birokratski stroj in rešilo anahronistično ustanovo iz življenjske osamelosti in oddaljenosti je spričo nerazumevanja odločujočih činiteljev ter vladajočih neurejenih javnih razmer nemogoče upati v tem pogledu na kak otopljivejši uspeh.

Naša šola boleha na anemiji. Vse, kar se je storilo na tem področju v zadnjih petnajstih letih, je položaj prej poslabšalo nego izboljšalo. Dočim se kriza našega osnovnega šolstva po mestih še nekako skriva za frazo o nujni potrebi pripravljanja za srednjo šolo, postaja na deželi prepad med šolo in življenjem že tako grozeč, da se je batj najhujših posledic, kajti življenjski razvoj je še vedno zmagal nad konservativnostjo ljudi in njihovih ustanov. Res je pa, da je bila njegova zmaga še vsakokrat manj kruta, čim prožnejši so se pokazali ljudje v vsem svojem stremeljenju. Učiteljska organizacija se zaveda tega opasnega stanja. Nešteta njena zborovanja ter njene izjave dokazujejo to resnico. V organizacijskih in privatnih tečajih odkriva učiteljstvo brez pridržkov hibe današnjega šolskega ustroja. V svojem tisku kaže neprestano na to veliko rano našega javnega življenja. Z velikimi moralnimi in gmotnimi žrtvami stremi učiteljstvo za poživljenjenjem naše šole, ker ve, da je to stanje nevzdržno in da bo narod skoro zahteval točen obračun zgube in dobička o svojem šolstvu. V tistem trenutku se bo pa vrstilo učiteljstvo med tožitelje, kajti ni njegova krivda, če ostaja njegov glas že celo vrsto let — glas vpijočega v puščavi.

L. G.

Z lastno močjo

Skupni interesi, pobude in svrhe združujejo ljudi v organizacije. Združene akcije ustvarjajo najboljšo osnovo za sistem in princip s tem, da dajejo določenim podjetjem moč za realizacijo.

Tudi naša organizacija, kakor vse druge njeje slične, ima svoje raznovrstne naloge. Ona ni sama sebi smoter, nego instrument, da se pride do postavljenih smotrov.

Med nalogami, ki si jih je sama sebi postavila in na katere se mora osredotočiti vsa pažnja, moč in akcija vseh zbranih, združenih njenih članov, so tudi take, ki so po programu bližje, druge bolj oddaljene, a nekatero so stalni, večni in nedogledni ideali.

Bližje naloge organizacije, dasiravno izgledajo na prvi pogled osebne, razredne, reklo bi se morda sebične, — imajo za smoter dati narodnemu učitelju ono mesto v družbi in državi, ki mu pripada po uloži, ki jo mora izvajati v družbi in državi. Pravno in materialno preskrbljen učitelj, obvarovan pretresov in skrbi, duševno miren, bo mogel posvetiti delu in nalogam, ki so mu naložene, vso svojo dobro voljo, pažnjo in moč. Potemtakem, niso najbližje naloge organizacije njeni smotri, nje prostovoljno delo, — marveč se ti postavljajo samo zato, ker so važni predpogoji, od katerih je odvisen uspeh pri delu za stalne smotre in ideale, ki pripadajo narodu in narodnemu naraščanju.

Te si postavlja učiteljska organizacija kot programatične naloge v splošnih izrazih: zaščita pravnega in gmotnega položaja narodnega učitelja. Za obrambo teh pravic ni mogla organizacija predvidovati v naprej ugotovljenih načinov in metod, kar je končno povsem naravno in popolnoma razumljivo. Težkoče ne prihajajo po nekem zračtanem redu, marveč jih prinašajo ljudje in življenjski dogodki, a to se ne more v naprej predvideti in vedeti. Vsak odpor proti neprilicam, ki se ustvarjajo in vsiljujejo, kakor tudi uspeh za njih odpravo je odvisen prav tako od močnih sil, ki so ga vsilile, kakor od zavesti krepke volje in odločnosti onih, ki so v obrambnem stanju proti njim. Tudi uspeh pri odstranjanju teh neprilik je odvisen od istih odnošajev.

Nas kot organizacijo mora mnogo bolj zanimati drugi moment: Naša lastna moč, naša čvrsta povezanost, naša skupna obramba. Razmere niso take, da bi mogli mirno delati, neovirano izvajati svoje pravo kulturno

183 odpuščenih

Brezposelnosti med mladimi učitelji, kakor vse kaže, še ne bo tako kmalu konec. Vkljub temu, da izmed vseh stanov prenašajo najtežjo brezposelnost ravno učitelji, se je proti temu dejstvu kaj malo ukrenilo. Kraljeva banska uprava je pokazala v preteklih letih mnogo uvidevnosti in vsaj za silo skušala rešiti to vprašanje s pomočjo bednostnega sklada. Namestilo se je okrog 200 mladih učiteljskih abiturientov z mesečno nagrado od 400 do 600 dinarjev. Tako je bilo vsaj najpotrebnejšim omogočeno življenje in dana prilika, da popolnoma ne odmirno od svojega učiteljskega poklica. Da so mogli mladi učitelji vzdržati v kljub minimalnim podporam je iskati vzroka v njihovem velikem idealizmu in veselju do šole. Poudariti je treba, da svojega dela niso izvrševali plačilu primerno, marveč so zastavili za uspeh v šoli in izven nje vse svoje sile in željo uspehe, ki niso nič zaostajali za uspehi njihovih starejših tovarišev. Saj so mnogi med njimi dobili odlične ocene in sploh najboljše pohvale za učiteljsko delo.

Ze pri letošnjem banovinskem zasedanju pa je bilo čuti, da so se zamajale tudi te minimalne podpore in da jih bo brzokone s prvim aprilom konec. Bojazen se je uresničila. Prisel je prvi april in takoj za njim zadnji obrok podpore se pojasnilo, da je bednostni sklad izčrpan in da je za bodočo podpora ukinjena. Treba je bilo pobrati šila in kopita vsem »fondarjem« in se vrniti nazaj v tisto brezizrazno in mučno dobo, čakanja, čakanja brez konca in kraja. Tako je bilo prizadetih 183 mladih učiteljev in učiteljic.

Ob zasedanju narodne skupščine je bilo posneti, da bo v proračunskem letu 1936-37. novega kredita za 500 novih postavljenj. Število absolutentov iz prejšnjih let znaša za vso državo 1450. Samo v dravski banovini pa čaka na namestitev 86 abiturientov in 440 abiturientk in poleg tega 19 bivših učiteljev, ki so vložili prošnje za reaktivacijo. Skupno število brezposelnih učiteljev znaša torej 545.

Če se nekoliko globlje zamislimo nad temi številkami in če vzamemo k temu še to dejstvo, da je bilo odpuščenih tudi 183 tistih, ki so uživali minimalno podporo, nam postane jasno, da je stanje učiteljske brezposelnosti v dravski banovini naravnost brezupno. Ze sedaj čakajo nekateri na namestitev po dve, tri in štiri leta. V najboljšem slučaju bo odpadlo od predvidenih 500 postavljenj na drav-

prosvetno delo, in tudi ni serija naših neprilic izčrpana. Nova težja razočaranja niso izključena; odpasti morajo vse iluzije, vsa navivna verovanja, ki so svojstvena učiteljstvu. Življenje nam vsiljuje opreznost in veliko resnost.

Ne moremo se nadejati dediščine stricev iz Amerike. Nasloniti se moramo na svojo lastno moč, na moč našega prepričanja, na moč naše zakonite pravice, na zavest in vest vsakega našega člana. Tu ležijo naši uspehi, — oni so v nas. Zastoj išče svobodo oni, katerega duh ni svoboden; svoboda je v človeku; zastoj išče pravico oni, ki za svojo pravico ne želi ničesar žrtvovati in ki prostovoljno pristaja, da se mu ona tepta; pravica je v zavesti in vesti posameznika in v odločnosti, da se ona brani in ubrani.

Našo organizacijo mora zajeti splošno moralno zdravje. Ona ne sme v sebi trpeti okužljivih kali. Interesirati se mora z vsemi svojimi problemi, da jih sprejme in nosi v sebi, v vsakem posamezniku; pričakovati se ne sme vsega samo od odbora in predstavnikov, nego mora moralna moč in podpora za vsako vprašanje prihajati iz globokega vira močne posameznikove zavesti vsakega njenega člana. Ona mora počivati na živih in odpornih celicah, da bo ves njen organizem zdrav, močan in odporen.

Samo tako bodo naši uspehi sigurni — tako bomo uspeli in obvladali težkoče, da lahko uporabimo moč naše organizacije za dosego naših pravih kulturnih prosvetnih ciljev.

Naša sreska društva se morajo poživeti. Vsi problemi morajo biti stalno predmet njihovega interesiranja. Ako niso posamezni člani v njih budni čuvarji svojih pravic in interesov, čuvarji šolskih in prosvetnih interesov, ako nimajo za vsa vprašanja in v vseh razmerah svojega odrejenega stališča in zadostne moči, da ga branijo in ako ne dajo svoje sugestije in inicijative — tedaj postanejo uspehi organizacije dvomljivi.

Kakor je javna družabna morala zasnovana na morali njihovih osnovnih celic, prav tako so tudi uspehi naše organizacije, metode njene obrambe in dela zasnovani na zavesti, solidarnosti in vztrajnosti naših živih celic — naših članov.

Na ta način okrepimo svojo moč in tedaj verujemo v njen uspeh!

T. D.

VSEBINA:

Sola in učiteljstvo.
Z lastno močjo.
183 odpuščenih.
Občni zbor upok. učiteljstva.
Učiteljska samopomoč v vrbaski banovini.
LISTEK: Nekaj besedi o bolgarski mladinski književnosti. † Učitelj Anton Skubin.
Splošne vesti. — Listi o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Občni zbor društva upok. učiteljstva

V četrtek, 2. aprila popoldne, kakor je bilo že javljeno v »Učit. tovarišu«, se je vršil občni zbor tega društva za letošnje leto. Udeležba članstva je bila povoljna, če se pomisli, da je večina tega razstresena po vsej banovini. Društvo je šlo konec leta 1935. 360 članov.

Občni zbor je otvoril in vodil njega že večletni predsednik višji šolski nadzornik v pok. gosp. Fr. Gabršek.

Po konstataciji sklepčnosti in pozdravu na prisotne, je podal krajše poročilo o delovanju društva za preteklo poslovno leto 1935. Pri tem se je spominjal v letu umrlih članov, katerih je bilo 23. Njih spomin so navzoči počastili s slava klicem.

Sledilo je obširnejše tajniško in blagajniško poročilo. Kljub temu, da je število upokojenega učiteljstva dokaj visoko, je razmera le malo teh včlanjenih v tem društvu. Pa vendar društvo od leta do leta lepo napreduje v premoženjskem pogledu ter razpolaga z zadostnim fondom, da posmrtno postavnim dedičem za umrli člani takoj izplača. In ta posmrtnina je znašala preteklo leto skoraj 50.000 Din. Lepa podpora in prihranek ob takim težkem in žalostnem trenutku.

Občni zbor je trajal dobro poludruge uro in ga je predsednik zaključil z zahvalo na navzoče.

Spominjali smo se ob tej priliki tudi nestorja najbrže ne le kot člana tega društva, ampak obče vsega slovenskega učiteljstva, tovariša Fr. Kavčiča v Dev. Mar. v Polju, kateri letos jeseni dovrši 90 let. Za njim, za deset let mlajši je pa predsednik Fr. Gabršek, ki ob istem času naloži osem križev na svoje rame.

Volitev odbora se je izvršila z vzklikom in je bil izvoljen stari odbor.

Ob tej priliki pozivamo vse tovariše in tovarišice, odnosno soproge tovarišev, da po upokojitvi pristopijo k društvu, ker s tem povečajo zapuščino svojim dedičem. Ne odlašajte s pristopom, ker po enem letu upokojitve je treba že doplačati posmrtnino za v drugem letu sledeče smrtne slučaje.

Specialna zaloga platna, belega in pralnega blaga

ROBERT GOLI

L J U B L J A N A
Šelenburgova ulica št. 3

„Videli boste tam ljudi, še bolj komodne, še bolj lene ljudi, ki so še bolj debeli kakor jaz in ki niso bili zapisani nikoli v črnih bukvah, ki jih nobeden cesarskokraljevi postrani ne gleda in ki so vendar, Bogu se usmili, zaslužni in imenitni rodoljubi!“

Ivan Cankar, Zbrani spisi, 9. zvezek, stran 53 (Martin Kačur).

— oč —

Vsem članicam in članom želi

vesele velikonočne praznike

JUU sekcija za dravsko banovino

Splošne vesti

— Prihodnja številka »Učiteljskega tovariša«. Zaradi velikonočnih počitnic izpade ena številka »Učiteljskega tovariša«, a prihodnja izide 23. aprila.

— Članom obmejno-šolskega odseka! Podpisani prosim člane tega odseka, da mi sporočijo: 1. Ali se strinjajo s tem, da se v zadevi priprave ankete obmejnih nacionalnih društev sestanemo na bink. ponedeljek v prostorih Nabavljalne zadruge v Mariboru? Ali naj predlagajo kak drug dan! 2. Ali imajo pripravljen načrt in zbran material za tako anketo? Če to imajo, naj mi pošljejo vse do 1. maja t. l., da o tem razpravljamo poprej v ožjem odboru! Hvaležen bom tudi za vse druge dobre in stvarne predloge! Prosim za

čimprejšnji odgovor! — Mirko Vauda, šol. upravitelj in sklicatelj odseka. Sv. Marjeta ob Pesnici.

— Podporno društvo državnih in banovalskih uslužbencev dravske banovine javlja, da ima od 1. aprila 1936. dalje uradne ure popoldne od 3. ure do 6. ure.

— Kurja očesa, trdo kožo in zarasle nohte Vam brez bolečin odstranimo ter noge strokovnjaško zmasiramo v naši pedikuri. — Obiščite nas, prepričajte se! Nega nog Din 10.—

Roto

Ljubljana, Selenburgova 7.

Cisti

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— O veliki revščini na Dolenjskem piše »Straža v viharju« od 1. aprila. Tu stoji tudi tole: »Marsičesa je tudi šola kriva: otroke uče vsega, ne nauče jih pa prav nič. Fant, ki je šole prost, zna čez par let komaj še brati. Nekdaj so znali malo, a tisto pošteno, danes pa znajo vse in nič. V šoli dobi človek malo znanja, srčne izobrazbe pa le malo ali nič. Je čisto že učni načrt tak, da eden ruši, kar drugi gradi«. K sklepu dodaja še: »Ljudska šola na kmetih bodi urejena tako, da bo odgovarjala kmetiskim potrebam.«

— Senator Pucelj polemizira glede učitelja Pečka s Slovincem. (»Jutro«, 5. aprila.)

— Napad na šolskega upravitelja. Na spečega šol. upravitelja Blaža Filerja v Markovcih je vrigel neznanec težak kamen, k sreči kamen ni zadel. (»Jutro«, 5. aprila.)

— Na osnovni šoli v Laškem je zaradi obolnosti 2 učiteljic in odpusta učne moči, ki je bila nastavljena iz bednostnega sklada, pouk tako skrčen, da imajo v nekaterih razredih učenci pouk samo dvakrat tedensko. (»Jutro«, 5. aprila.)

— O petdesetletnici sreskega šol. nazd. B. Betrianija in ref. na banski upravi in pesnika tov. Janka Samca poroča »Jutro« od 5. aprila.

— Nemški učitelji v Vojvodini. Te dni je prispelo iz Nemčije 15 učiteljev, ki jih je »Kulturbund« razdelil po raznih mestih v Vojvodini, kjer žive Švabi, da bodo predavali o hitlerjevski Nemčiji. (Po novosadskem »Dnevnu« »Jutro« od 4. IV.)

— Polemik o senatorjem Puceljem v zadevi učitelja Pečka nadaljuje tudi »Slovincem« od 5. IV.

— V Zg. Dolini nad Trzičem je priredil učitelj Gorazd Bolt s cerkvenim pevskim zborom koncert, ki je po mnenju »Slovincem« od 5. IV. izredno uspeh, čeprav je del občinstva prireditev bojkotal.

— 183 učitelji, nastavljeni iz bednostnega fonda, so bili s 1. aprilom odpusteni iz službe. Ob tej priliki prinaša »Glas naroda« od 7. aprila daljši članek, ki govori o bedi mladih inteligentov. Nad 500 absolventov učiteljske šole je brez kruha in težko čaka nastavitve.

Tone Potokar, Vlakčani:

Nekaj besedi o bolgarski mladinski književnosti

(Ob izdaji »Pirhov«.)

Pri Bolgarih do konca prvega desetletja našega stoletja mladinska književnost kot posebna književna panoga prav za prav ni obstajala. Tudi takrat so Bolgari imeli mladinske knjige, ki pa večidel niso bile bolgarske po duhu, ampak so bile po veliki večini več ali manj posrečeno presajanje tujih vzorcev s tujimi junaki. Stanje torej, kakršno je prevladovalo v vseh književnostih, posebej v onih malih in kasno se razvijajočih narodov. Bolgarska mladinska književnost je bila torej po sili razmer nujno navezana na prevode. Kar pa je bilo originalno domačega (deloma, toda samo v postranski meri so delovali v tem smislu starejši bolgarski pisatelji, n. pr. Ivan Vazov in Slavejkov in še nekateri), je bilo daleč premalo, deloma pa je ostalo iz različnih vzrokov neopaženo.

Tik pred svetovno vojno in zlasti še potem pa je mladinska književnost pri Bolgarih skokoma napredovala. Zakaj? Zato, ker je iz dneva v dan rastlo zanimanje zanjo. Cela vrsta najplivnejših bolgarskih pisateljev si je postavila za nalogo, pisati za mladino dela, ki bodo bolgarska tudi po vsebini in duhu. Tako skoraj ne najdemo količkaj pomembnejšega bolgarskega pisatelja, ki ne bi priložil svojega obolusa na oltar mladinske književnosti. Seveda pa je dobra volja pisateljev, posebej še v podobnih težkih razmerah, v kakršnih živimo danes, vse premano za vsestranski procvit mladinske knjige. Pisatelju se mora pridružiti slikar - ilustrator, obema pa podjeten in uviden založnik. In Bolgari so to vprašanje sila srečno rešili. Založniki (danes so najbolj znana založništva bolgarskih mladinskih knjig: »Hemus«, T. F. Čipev in pa državne izdaje z

naslovom »Literarne izdaje«, vsa iz Sofije) so se odločili, da bodo mladinske knjige izdajali v trpežni in okusni opremi, kar je za knjige, namenjene otrokom, posebej potrebno, na pomoč pa so prišli pisatelji in založniki nardarjeni bolgarski slikarji, ki so skrbeli za umetniško knjižno opremo, kar je konec koncev knjigo mladini najbolj približalo. Tako lahko kot najuspešnejše ilustratorje bolgarske mladinske knjige navedemo nekaj zvenečih imen bolgarskega slikarstva, n. pr. Ilija Beškov, Lazarkevič, Aleksandar Božinov, Denev, Penčo Georgiev, Dečko Uzunov, Atanasov, N. Tuzuzov, Maša Živkova-Uzunova, M. Nikiforov in še nekateri. Zato ni nič čudnega, če je bolgarska mladina sprejela prenovljeno, po duhu bolgarsko in z domačimi motivi opremljeno knjigo z velikansko ljubeznijo. — Sedaj pa primerjajte samo mimogrede položaj pri nas na Slovenskem, da ne govorim splošno o zanemarjanju mladinske književnosti, zlasti še kar opremno zadeva, v Jugoslaviji sploh!

Vsestranskemu uspehu navedenih činiteljev je uspešno pripomogel še pokret v prosvetnem ministrstvu. Na merodajnem mestu so se namreč z vsem ognjem zavzeli za dobro mladinsko knjigo in kot najboljšo sredstvo za njen razvoj ustanovili poseben državni fond, katerega namen je bil, podpirati mladinske pisatelje gmotno, s primernimi nagradami. — Stvar je bila sprejeta s posebnim odobravanjem, kajti na ta način je bilo v marsičem pomagano tudi šoli, ker mladinska knjiga otroka najlaže naveže na knjigo sploh. Otroci namreč vedno rajši in z večjo ljubeznijo prebirajo, kar je vzeto neposredno iz njegovega sveta, kar mu je blizu in na kar je navezan z vso dušo. Morda bi se nekaj podobnega lahko izpeljalo tudi pri nas in bi se s primernimi nagradami pomagalo pisateljem mladinskih knjig, ki jih tako nimamo preveč. Da je država smatrala mladinsko knjigo za posrečeno sredstvo in dober pripomoček šoli, je do-

— O priručni odhodnici šol. upr. Rajnerju, ki je premeščen z bolno ženo iz Ljubnega k št. Rupertu nad Laškim poroča »Jutro« od 1. IV.

»PROSVETNI ZBORNIK«.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani namerava založiti in izdati v slovenskem tekstu nov »Prosvetni zbornik« v obliki šolskih zakonov in predpisov z nastopno vsebino:

1. Uredba o opravljanju nadzorniške službe z razlogo § 44. šol. zakona. V tej uredbi je podrobna razlaga o pouku v narodni šoli v smislu koncentracije in sodelovanja učencev ter navodila, kako naj se vrši delo v šoli z vsem razredom, v skupinah in s poedinimi učenci, kako je praktično uporabljati učne predmete itd.

2. Ocenjevalni list z navodilom in pojasnilom, kako je vanj vpisovati podatke.

3. Pravila o polaganju državnega izpita za sreskega šolskega nadzornika.

4. Občji pravilnik o dnevnih šolskih zavetiščih.

5. Pravila o strokovni izobrazbi učiteljev na šolah za defektno deco.

6. Pravilnik o polaganju veroučiteljskega praktičnega izpita.

Da bo možno vsaj približno določiti naklado izdaje, razpisujemo prijave na naročbo tega dela. Zato prosimo vse učne osebe, ki bi želele imeti to koristno knjigo. Naročila prosimo v teku 14 dni. Ako bodo naročila doseglja vsaj 500, izide knjiga čez en mesec po prijavnem roku.

Cena broširanemu izvodu bo pri 500 naročnikih Din 40.—, vezanemu Din 46.—; pri 1000 naročnikih broširanemu izvodu Din 22.—, vezanemu Din 28.—. Šole naj nam pošljejo skupna naročila za vse učne osebe, ki bi želele imeti to koristno knjigo. Naročila prosimo v teku 14 dni. Ako bodo naročila doseglja vsaj 500, izide knjiga čez en mesec po prijavnem roku.

V primeru izdaje se naročnik zaveže, da bo poslani »Prosvetni zbornik« obdržal in plačal.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani r. z. z. o. z.

Veselo veliko noč

vsem čitateljem in sotrudnikom želita

Uredništvo in uprava »Učiteljskega tovariša«

Učiteljski pravnik

— Š Vážna razsodba državnega sveta za sreske šolske nadzornike. Državni svet je v svojem II. oddeljenju razpravljal tožbo Glavne kontrole Br. 11.012/35 proti ukazu ON br. 4064 z dne 17. I. 1935., s katerim je bil N. N., sreski šolski nadzornik — uradnik V. skupine postavljen za učitelja narodne šole iste (V.) položajne skupine in je z razsodbo Br. 23.756 z dne 7. septembra 1935. razveljavil ukaz na podlagi nastopnega razloga:

»N. N. je kot sreski šolski nadzornik postavljen za učitelja narodne šole. Po določilu II. odst. § 258. U. Z. pa ne more biti učitelj narodne šole v V. skupini, ako ne izpolnjuje pogojev tega predpisa t. j. ako nima 30 let efekt. drž. službe, petdesetpet let življenja in ako ni v poslednjih 3 letih odlično ocenjen. Ker se vidi iz predmetnega spisa, da imenovani ne izpolnjuje navedenih pogojev, ni mogel biti postavljen za učitelja narodne šole v V. položajni skupini.«

Z gori citirano razsodbo je ugotovljeno, da sreski šolski nadzornik v V. položajni skupini ne more biti postavljen za učitelja narod-

ne šole, ako nima pogojev iz § 258. U. Z. in mora torej ostati le v svojem zvanju.

Mladinska matica

— mm »Pirhi« so izšli in kot čujemo so bili povsod z veseljem sprejeti. Pa saj ni nič čudnega, zbirka je res okusno opremljena in bogato ilustrirana kot jih je pri nas le malo. Poleg tega pa je tudi prva mladinska knjiga, ki je prevedena iz bolgarsčine. Po dveh dneh razprodaje je po nekaterih knjigarnah že pošla in so jo naročili na novo.

— mm Potokarjeva antologija bolgarske mladinske proze »Pirhi« — je bila poslana na vsa šolska upravitelstva. Le redke šole so knjigo vrnile. Vrnili pa so jo povečini le oni, ki so zahtevali rajši vezane izvode. Tako je prav! Ona šolska upravitelstva, ki so knjigo obdržala, prosimo, da nakažejo upravi M. M. denar po priloženi položnici. Tiste, ki v teku 10 dni knjige ne vrnejo, bomo smatrali za naročnike.

kaz tudi to, da je sama posegla na založniško polje in izdala precejšnje število reprezentativnih mladinskih knjig. Splošno lahko rečem, da posamezni bolgarski pisatelji in ilustratorji naravnost tekmujejo med seboj, kdo bo bolj in uspešneje služil mladinski knjigi. Često se dogaja, da isto gradivo obdelujeta dva pisatelja, seveda vsak s svojega zornega kota. Tudi ponatisov uspeših mladinskih knjig ne manjka. Knjige izhajajo v več izdajah in v sorazmerno visokem številu izvodov. Tudi antologije mladinskega slovstva so se že pojavile, kar je nov dokaz, kako resno rešujejo Bolgari to vprašanje.

V naslednjem bi rad podal čisto čisto sumaričen pregled bolgarskih mladinskih pisateljev. Po mnenju samih bolgarskih presojevalcev je začetnica res iskrene, resnične in umetniško zrele mladinske književnosti med Bolgari pisateljica Dora Gabe. Rodila se je v Dobriču v Dobruži l. 1886. Je poleg Lize Bagrijane najbolj znana bolgarska pesnica. Pisala pa je tudi prozo. Za otroke je izdala lepo število pesniških knjig. Mladinske proze pa ima manj. Zlasti so znane in cenjene njene sličice iz mladosti, ki so tako ljubke, žive in domače, da jih z enakim užikom bero otroci kakor odrasli. Človek se ob njih nehote spomni Cankarjevih drobcev iz »Mojeja življenja«. — Poleg Dore Gabe moram kot enega starejših mladinskih bolgarskih pisateljev, ki je prav tako polagal temelje tej veji književnosti, omeniti Elina Pelina (njegovo pravo ime je Dimitr Ivanov, rodil se je v Bajlovu blizu Sofije l. 1878.). Dosedaj je objavil več ko deset zbirke pesmi in proze za otroke. Znan je tudi kot eden boljših bolgarskih prozaistov. Posebno hvaljivo njegov otroški roman »Jan Bibijan«. — Nikolaj R a j n o v (rodil se je v Kesarevu v trnovskem okraju l. 1888.) je razen več knjig za odrasle izdal tudi čez dvajset mladinskih knjig in ga je treba uvrstiti med najproduktivnejše mladinske pisatelje pri Bolgarih.

Na prvem mestu v bolgarski mladinski književnosti pa se vsekakor nahaja mladi R. Angel Karalijčev (rodil se je v Stražici v gornjeorlahovskem okraju l. 1902.), ki je najbolj popularen med vsemi. Posebno znane so njegove mladinske prozne zbirke »Studentček«, »Iz bajnega sveta«, katere so izšle že tri knjige, »Zlatniki« in »Ob ognjišču«. — Kljub temu, da piše zelo dobro prozo za odrasle, ga smatrajo za pisatelja, ki se je ves posvetil mladini. Odlikuje se po izredno plastičnem in sočnem lirizmu. Njegovo mladinsko delo je prav za prav, kakor pri večjem delu bolgarskih mladinskih pisateljev, nasloinjeno vsebinsko na narodne motive. Uspej je z zivalskimi basnimi. Deloma pa se je poskusil tudi z motivi iz vsakdanjega življenja sedanjega časa (posamezne pripovedke v knjigi »Studentček«). — Na tem mestu moram omeniti še Rana Bosilek a, ki se prav za prav piše Genčo Negencov in se je rodil v Gabrovu l. 1886. Njegovih mladinskih knjig je čez petnajst. Predvsem je navezan na narodno ustno izročilo. Urejuje tudi mladinski list »Otroško veselje«.

Ne smemo pozabiti Lizo B a g r j a n o (rodila se je v Sofiji l. 1893.), ki je priznana najboljša bolgarska lirski pesnica moderne smeri, ki je pa poleg prozinskih mladinskih del izdala tudi uspešno pesniško knjigo za otroke »Leto, ki se je odtrkljalo«. — Ostale mladinske pisateljice bom obravnaval v par stavkih, ker bi se sicer razpravica preveč razvlekla. Konstantin Konstantinov (Sliven, 1890.) je izdal več prozinskih mladinskih knjig, prav tako tudi Georgi Rajčev (Toprak - Hisar, 1882.), Simeon Andreev (Gabrovo, 1887.), Asen Rascvetnikov (Draganova, 1897.), Nikolaj Fol (Berkovica, 1898.), Vera Bojadžieva - Fol (Sofija), Kalina Malina in Emil Koralov (Vraca, 1906.). Posameznih knjig pa še niso izdali, dasi pridno pišejo, Aleksandr Spasov (Planinica, 1879.), Dimitr Šišmanov (Sofija, 1889.), Orlin Vasilev (Vranjak, 1904.) in Todor Harmandžiev (Vra-

—mm Proslava Nikole Tesla se bo vršila po vseh šolah 28. maja. Edino knjigo o Tesli v slovenščini je izdala Mladinska matica in jo prodaja po znižani ceni (kart. po 20 Din. vez. pa po 24 in 28 Din). Knjiga je prepo-trebna vsem, ki bodo predavali o Tesli.

Naša gospodarska organizacija

—g Učiteljski dom v Mariboru. Za Hrenov kamen so nadalje darovali: učiteljstvo osn. šole: v Račah 100 Din, Vojnik 100 Din, Sv. Martin pri Vurbergu 40 Din, Jarenina 50 Din, Sv. Peter v Sav. dolini 60 Din, Breg pri Ptuju 30 Din; Rado Jurko, šol. nadz. v p., Celje 100 Din. Vsem darovalcem iskrena zahvala. — Gospodarska podjetja za mesec marec 1936: zemljevidi 6668 Din, oder 27 Din. — M. Kožuh, blagajnik.

Šolski radio

—r XXVI. teden. Torek, 21. aprila bo predaval g. Drago Supančič »S trboveljskimi slavčki na Češkoslovaškem«. I.—III. V petek, 24. aprila bo govoril g. Marjan Tratar, »Običaji in narodne šege v Prlekiji«. I.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 19. aprila ob 16. uri predaval g. inž. Pahor: Prehrana kulturnih rastlin.

Stanovska organizacija JUU iz izvršnega odbora

—iz Izvršnom odboru Jugoslovenskog učiteljskog udruženja — Beograd. Iz celokupnog Vašeg dosadanjeg rada stekli smo uverenje da srdačno i drugarski zastupate interese našeg staleža, prelazeći energično preko svih neprijatnosti, koje zbog toga podnosite. Naše drugarsko priznanje i nagrada, moleći da i nadalje istrajete. — Sresko učiteljsko društvo Peć — br. 24 — 31. III. 1936. — Pretsednik: Dević. Sekretar: Đukić.

—iz G. Ivanu Dimniku, pretsedniku Jugoslovenskog učiteljskog udruženja — Beograd. — Sušak, 4 aprila. — Sresko učiteljsko društvo u Sušaku sakupljeno na svojoj godišnjoj skupštini u Sušaku jednoglasno izražuje duboku zahvalnost Vama i Vašim vrednim drugovima na intenzivnom, nesebičnom i energičnom radu za dobro škole i staleža. — Pretsednik: Stefanović, s. r.

—iz G. Dimniku Ivanu — Beograd. Iz srca Like skupljeni na proljetnoj skupštini pozdravljamo Vas kao istaknutog borca za učiteljska prava i demokratske slobode, puno poverenje Vama i Izvršnom odboru daje JUU za srezove: Gospić, Perušić i Gračac. — Gospić. — Pretsednik Josip Golac.

Iz sekcije

—s Jugosl. učitelj. udruženju, Sekciji za dravsku banovinu, Ljubljana. Naše društvo na svom zboru 9 marta 1936 jednoglasno je zaključilo da Vam se zahvalimo dopisom na ustrajnom radu za staleška prava. Drugarski pozdrav! JUU sreza gradačačkog, Pretsednik: Daročić, s. r. Tajnica: Velinka Jović, s. r.

ZAMENJAVA!

Šolski upravitelj v bližini Maribora želi zamenjati z upraviteljem, ki službuje v bližini železniške ali avtobusne postaje. Naslov se izve pri upravi.

ca, 1904.). Na mladinskem polju delujejo tudi Nikolaj Money, Ilija Volen, Georgi Karaivanov, Svetozar Dimitrov, najmočnejši bolgarski prozaiist Jordan Jovkov, Dobri Nemirov, Mineva in še nekateri manj znani. Nikakor ne smem pozabiti Jordana Stubela, ki je napisal bolgarskim otrokom več ko deset knjig pesmi, proze pa zelo malo.

Razen omenjene smeri bolgarske mladinske književnosti pa obstoja še ena, ki je strogo levičarska in se v marsičem razlikuje od načina pisanja. kakršno je zastopano v »Pirihih«.

Omeniti bi bilo tudi treba, da imajo danes Bolgari lepo število mladinskih listov, ki so pestro urejevani in prinašajo mladini vedno svežih del.

† Učitelj Anton Skubin

V lepo pomladno nedeljsko popoldne, se je vil 22. preteklega meseca dolg sprevid na šoštanjko farno pokopališče. Šolska mladina s pomladnim cvetjem v rokah, starši in učiteljstvo, za krsto pa plakajoča vdova z dvema zapuščenima sirotama.

Kako nasprotje: narava se prebujala k novemu življenju, a tu polagajo v mrzlo zemljo strto življenje. Iz srca zapeti refren: »Al' prijateljja nazaj, nikdar več ne bo«, ki ga je tako občuteno zapel mladinski zbor šoštanjke osnovne šole, nam je predočil pravo resnico: da prijatelja, dobrega učitelja in zvestega stanovskega tovariša Antona Skubina polagamo v zemljo.

Komaj 41 let star, je končal svojo križevno pot in se preselil tja, kjer ni preganjanj, kjer ni meja, kjer ni časa. Ali naj opišem curriculum vitae učitelja-emigranta?

Na Vrsnem pri Kobariidu se je rodil. Vrsno nam je dalo Gregorčiča-poeta in Gregorčiča-voditelja. Njiju duh preteva Vrsnjane. In pok. Tone je bil rahlo čutečega srca, a

Novosti na knjižnem trgu Svetozor

Dr. Fr. Derganc je izdal prvi zvezek izbranih esejev pod naslovom Svetozor. Knjigo je založila in natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani 1936. Strani 358. — Cena broširane knjige je 80 Din, a v platno vezane 90 Din.

Za učiteljstvo pomenja ta knjiga ne samo noviteto, marveč veliko priznanje za njegovo delo. Že posvetilo, priobčeno na prvi strani, nam pove, kako visoko ceni avtor knjige učiteljsko delo in prizadevanje ustvariti narodu lepšo bodočnost. Posvetilo se glasi:

Spominu dragega blagopokojnega prijatelja in organizatorja slovenskega učiteljstva Jakabu Dimniku

iskrenim prijateljem in prijateljicam filozofije, idealnemu pionirstvu domače kulture, požrtvovalnim oblikovalcem in oblikovalkam mladih duš in srečnejše bodočnosti, naši ljudski inteligenci, slovenskim učiteljem in učiteljicam poklanja spoštljivo pisatelj.

V dneh, ko padajo od raznih strani nič preveč laskavo doneči napadi prav na slovensko učiteljstvo, zaslišimo povsem drugo plat zvona. Zdravnik filozof, iskreni prijatelj in poznavalec slovenskega učiteljstva, nam poklanja prvi zvezek svojih esejev s tako lepim posvetilom. To posvetilo nam mora biti toliko bolj dragoceno, ker ga je napisal povsem nepristrani, objektivni poznavalec in sodelavec slovenskega učiteljstva, ki nam je še prav dobro znan kot avtor »Filozofskega slovarja« izhajajočega več let v »Popotniku«.

Toda ne samo v posvetilu marveč tudi v knjigi sami je govora o učiteljstvu. Prvi del: Predgovor in uvod ima tudi naslednja sestavka IV. Učiteljstvo kot nadorgan tolerance in V. Učiteljstvo in evgenika. Zahvala. Nekaj stavkov iz tega poglavja, nam pokaže točno in jasno mišljenje, ki ga ima pisec o učiteljstvu in njegovi strokovni organizaciji.

»Država je sotrudnorazvojen (socialen) orkester svobodnih in enakopravnih poedin- cev stanov in razredov. Vsi svirači igrajo pod dirigentsko palico resnice isto melodijo bratske ljubezni, narodne in državne obrambe in progresivnosti. Taka učiteljska vzgoja združuje trojstvo slovanske, socialne in sokolske akcije. Učitelj in Sokol poznata samo zedinjajočo narodno in državno politiko, v razkrajajoči strankarski politikiji pa ne sodelujeta.«

Na drugem mestu je zapisal avtor tudi naslednje značilne besede:

»Ljubezna pa je predpogoj resnice in napredka. Sicer ju zloba mržnje in zavisti že sproti in v kali zaduši in zatere ter jima onemogoči vsak razvoj. Da to niso prazne besede, dokazuje dejansko in dejavno s brezprimernim idealizmom strokovna organizacija našega učiteljstva...«

Ako si hočemo ustvariti nekaj splošen in bežen vtis o vsebini te nove in za slovensko slovstvo pomembne knjige, tedaj je potrebno navesti posamezna poglavja knjige, ki obravnavajo naslednje teme: Francoski in slovanski intelektualizem. — Spomini na Krika. — Kriza socializma. (Prvo poglavje: Biopsihološki in zgodovinski temelji socializma. Drugo poglavje: Borba nemškega in slovanskega socializma. Tretje poglavje: Bodočnost socializma.) — Vzhodni in zapadni nacionalizem. — Verizem. Prvi razdelek: Temelji Tyrševe filozofije. Drugi razdelek: Sotrudnorazvojnja tekma.) — Literatura. — Osebni seznam. — Stvarni seznam.

V kratkem času je bilo slovensko slovstvo obogateno z dvema značilnimi deli. Dr. ing. Milan Vidmar je izdal knjigo »Moj pogled na svet«, ki nam pokaže mnogo novega, istočasno predstavlja tudi povsem individualno gledanje avtorja na svet in njegove po-

bil je tudi odločne volje, ni se ustrašil zaprek, ki mu jih je kopicilo življenje. O Binkoštih l. 1915. je bil doma na počitnicah, a v Gorico ni mogel več. Z juga je po Nadiški dolini in čez Matajur in čez Mijo zapljuskal val sovraga v lepo kobariško polje. Takrat se je začela pot trpljenja za pokojnega Toneta, kakor se je mričela za tisoče in tisoče našega naroda, pot ki še ni končana, trpljenje ki zahteva vedno novih žrtev.

Vse si okusil dragi Tone: puškine cevi proti prsim, sladkosti internacije, vedno nadzorstvo in romanje iz službenega kraja v službeni kraj in ob koncu na cesti brez kruha. Vse to so prinesli civiliziranci z juga tebi kot učitelju, a nešteto krivic in zla vsemu narodu. Ti si videl in trpel. Na Robediščah, si po vojni pričel z učiteljevanjem. Ob nekdanji avstrijsko-italijanski meji leži visoko v bregovih ta vas, o kateri so pred vojno govorili, da še koza ne najde tja steze. A tudi tu si jim bil na potu. In začelo se je potovanje v Lokovec, Čepovan, Banjšice, Krn, Staro selo in Sedlo, a naposled brez službe.

Tako so takrat učiteljevali značajni učitelji. Gonila jih je oblast iz kraja v kraj, da bi izmučeni pustili solo in ljudstvo. Tudi ti si prehodil vse te križevne postaje in si naposled prešel mejo, da si ohraniš za bodočnost življenje in sile, ki jih bo naš zasužnjeni narod še krvavo potreboval. Toda tu si omahnil.

Trpljenje je zrahljalo tvoje zdravje in morilka učiteljstva, ki pobira navadno najpridnejše, te je ugrabila družinici in narodu. Šoštanjko solmčno pokopališče je zadnja postaja tvojemu telesu, ne pa tvoji duši, ki sedaj svobodno obiskuje visoki Krn in »hčerko planin« Sočo in vso ono zemljo, za katero si trpel, po kateri si hrepenel. In takrat ko jo bomo zopet gledali svobodno to našo zemljičo bo tvoja duša plavala nad nami, kakor plava danes in nam pravi: Skozi trpljenje do cilja. Počivaj mirno v prelepi šaleški dolini. K.

jave, a dr. Fran Derganc, avtor »Svetozora«, nas uvaja, odnosno nam kaže pot iz dosedanje individualistične metode v novo kolektivno (sotrudnorazvojno) metodo. Postavlja se na edino pravilno stališče, da nihče ne zmora sam celosti znanstvene naloge, temveč le sodeluje s pobudo ali skromnim prispevkom.

Zaradi aktualnosti in pomembnosti tega dela bi bilo prav, da seže učiteljstvo po tej novi knjigi, se seznanji z njeno vsebino in jo kritično preštudira. Novost pri tej knjigi je tudi razpis dveh literarnih nagrad po 2500 dinarjev, ki jih razpisuje založnica za dva najtehtnejša kritična prispevka.

HOTEL ŠTRUKELJ, LJUBLJANA

se priporoča potujočemu cenjenemu učiteljstvu Meščanska kuhinja. Specialno „TOMISLAV“ pivo in „GRAND“ pivo Pristna doledenjska in bizeljska vina Znižane cene Postrežba točna

FR. P. ZAJEC
izprašen optik
Ljubljana, Stari trg 6

IGN. ŽARGI

LJUBLJANA

Za dame!

Obleke, plašče, bluže, perilo

Za gospode!

Krasne srajce, velika izbira kravat

Za otroke!

Oblekce, plaščke, predpasnike, perilo, čepice

Po priznano nizkih cenah!

KUPUJTE PRI TVRDKAH

KI OGLASUJEJO
V NAŠEM LISTU

Nove stenske slike!

1. Sarajevo,
2. Manastir sv. Nauma in manastir Gračanica,
3. Triglav, Bled, Peričnik.

Velikost slike 66 × 88 cm. — Cena sliki je Din 50.— Slike so izdelane v bakrotisku in so odobrene od Ministrstva prosvete.

Naročila sprejema

KNJIGARNA „UČITELJSKE TISKARNE“

V LJUBLJANI

ZA VELIKO NOČ!

35

Otroški sportski čevljiček iz močnega usnja z neraztrgljivim gumijastim podplatom.

3222-48801

35

Otroške sandale iz najboljšega materiala.

2961-44829

49

Za otroke čevljički iz najboljšega lakastega usnja.

2851-63805

59

Dekliški čevlji iz boksa.

4944-44703

79

Za dečke eleganten čevlji iz prvovrstnega boksa.

1934-44752

99

Najnovejši model sportnega čevlja, ki se lahko nosi z jezikom ali brez njega.

4645-44712

59

Eleganten, lahek in praktičen. Kombinacija lanenega ažuriranega platna z lakom.

1125-6521

99

2895-44716

Za pomladanske izprehode in za štrpac naše udobne in elegantne troter čevlje z usnjeno peto.

99

5305-14209

Eleganten in okusen čevlji iz belega semiša.

129

5305-64272

Zadnji pariški model. Napravi nogo majhno in daje s svojo šiljasto obliko in visokim jezikom čevlju izreden šik.

59

2967-44800

Udobne sandale z usnjenim podplatom in iz krep gumija za isto ceno.

149

1637-44742

Za gospode najnovejši model, izde lan iz najboljšega boksa s perforiranim okraskom in širokim robom.

Bata